

Az ország első háza

Nagyszerűen időzítette gyönyörű albumának megjelentetését a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, amikor az ünnepi könyvhét polcaira tette Az Országház című kötetét. A könyvpiacra kerülés egybeesett társadalmi életünk egyik jeles és felelőségteljes eseményével, az országgyűlési képviselők megválasztásával. Így hát konkrétan és felkészülten is, többet gondolunk mostanában az Országházra, hazánk e gyönyörű épületére, Budapest egyik ékére.

A közel nyolcvanéves épület megbecsült műemlékünk és állami életünk központja egyszerre. Kifejezi történelmünk folytonosságát, a kupoláról magasodó vörös csillag utal szocialista társadalmunk lényegére. Ebben az épületben születnek az ország életére kiható legfontosabb döntések, itt kaptak helyet az államhatalom legfelsőbb szervei, hivatalai. Az állampolgárok által választott országgyűlési képviselők itt hozzák meg törvényeinket, nagy jelentőségű döntéseiket. „Az országgyűlés gyakorolja a népszuverenitásból folyó összes jogokat, biztosítja az ország alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit” — mondja ki a Magyar Népköztársaság Alkotmány. Az országgyűlés és az Országház ma már elválaszthatatlank egymástól, a Parlament épülete országunk történelmi és politikai térképének origója.

Az Országház 1904 óta állami életünk központja. A csodálatos csipkepalotát a múlt század kiemelkedő építésztervezője, Steindl Imre (1839—1902) álmodta meg. Egy Margit és Markovics Ferenc arra vállalkozott, hogy díszes albumban mutassa be ezt a monumentális épületet, mely kitűnő arányaival nagyszerűen illeszkedik a Duna-part pompás környezetébe. Egy Margit széles rétegekhez szóló, közérthető tájékoztató írásában fölillantja az építés legfontosabb állomásait, végigkalkulál az épületen, bemutatja az épület külsejét és belsejét díszítő képzőművészeti alkotások legjellemzőbb darabjait, szól arról, hogy az Országház államéletünk központja, mely ott hont ad a legfőbb hivatalainknak s néhány jellemző adattal érzékelteti méreteinek monumentalitását. A fotós Markovics Ferenc pedig egy mindenki által jól ismert, immár szimbólummá nőtt épület szépségeit örökíti meg 63 színes, nagyméretű fotón úgy, hogy a szinte mindennap föl-villanó képek mellett a rejtett szépségeket is megtalálja fényképezőgépjének lencséje.

Először diákként egy iskolai kiránduláson jártam a csipkepalotában, hallgattam az idegenvezető fejünkre zúdított ismeretzuhatagát. Szinte összemósodott bennünk a látvány, a sok új kép, a rengeteg lényegző élmény. Úgyhogy alig maradt meg bennünk valami, talán csak az, hogy „milyen szép az Országház, milyen csodálatos a kupolája s milyen süppedések a szőnyegek”. Később többször vezetett falai közé munkám, s mikor, immár felnőtt fejjel és következetesebb érdek-

lődéssel néztem végig az épület folyosóit, építészeti együttesének harmóniáját, a műalkotásokat, bizony elkelt volna néhány információ, örültem volna, ha felölő kérdéseimre válaszol valaki. Ezt, a minden bizonnyal sokakban felmerülő hiányt pótolja a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata bábáskodásával megjelentetett szép album. Haszonnal forgathatja mindenki, akit érdek elvezet az épületünk, a századforduló művészetére, aki kíváncsi történelmünkre, aki a legismertebb épületarckok után a rejtettebb szépségekre is fogékony.

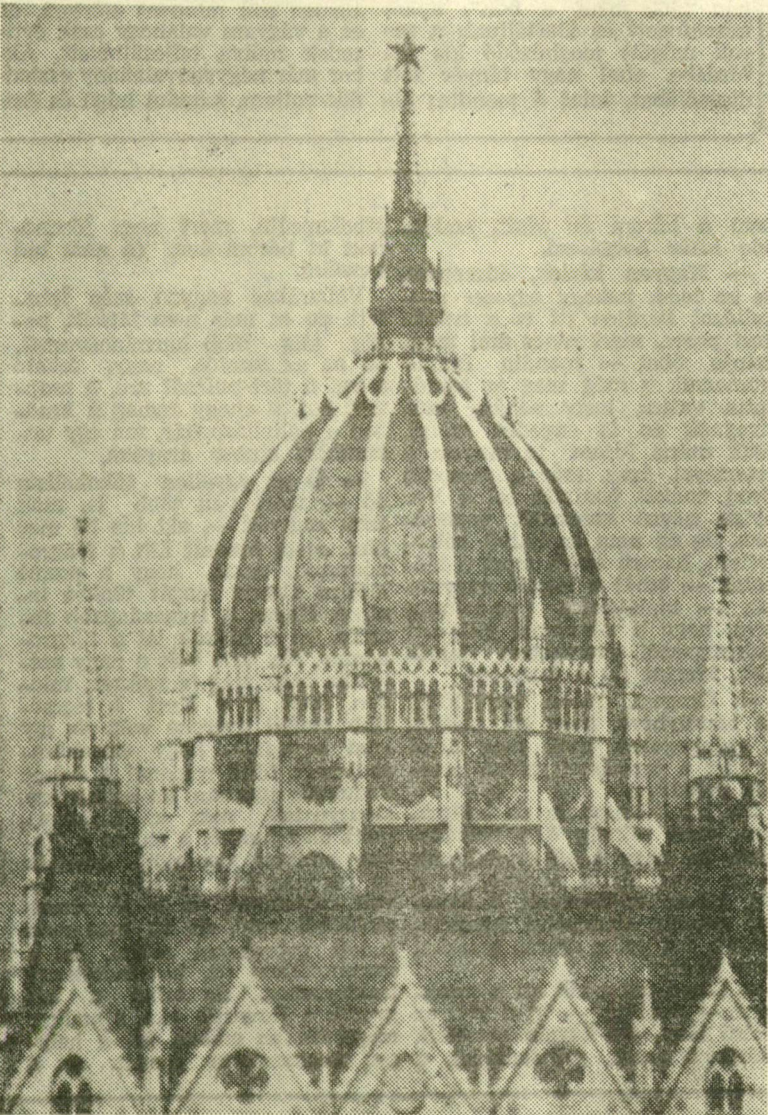
1880-ban hirdettek pályázatot új országház építésére Magyarországon. „Az Országgyűlés mindkét házát befogadó, állandó országházának a főváros ötödik kerületében levő Tömő-téren építése elrendeltek.” — olvashatjuk az országgyűlés akkori törvény-cikkében. A lipótvárosi Tömő tér, a mai Kossuth Lajos tér akkori-ban lett a főváros belterülete. 1882-ben jelent meg a pályázati hirdetmény, melyre tizenkilenc tervet küldtek az építésztervezők. A pályázatot Alkotmány I. jellegű tervével Steindl Imre nyerte. Három év múlva kezdődött el az építkezés, s bár csak 1904 nyarára fejeződtek be a munkálatok, 1902-ben már megtarthatták a képviselőházi üléseket. A befejezést az építészterve-

ző már nem érthette meg. A Parlament építésének teljes költsége 37 millió aranykoronát tett ki. Vajon miért volt fontos ilyen méretű vállalkozás, mi tette szükségessé ilyen nagyszabású reprezentatív fényes Országház építését? A válasz ott van hazánk sajátos történelmi fejlődésében. Ennek az épületnek kellett jelképeznie önálló államiségünket, alkotmányosságunkat. Mintegy reprezentálni Magyarországot létét, bizonyítani szuverenitását.

A kötet közli az Országház főemeletének alaprajzát. Olyan ez az alaprajz, mint egy csodálatos csipke. Ez az a szint, ahonnan a kupola magasodik, ahol az üléstermek találhatók. A könyv korabeli rajzokon is bemutatja Steindl tervét, melyeket szinte kibontanak Markovics Ferenc fotói. Egy Mária pedig kézen fogva vezet bennünket folyosókon, üléstermeken, lépcsősorokon át, rámutat Lotz Károly, Jantyk Mátyás, Rudnay Gyula, Munkácsy Mihály festményeire, a díszesen faragott és díszített kazetákra, oszlopfőkre, pompás üvegablakokra, faragott ajtókra, cizellált kilincsekre. Az album néhány érdekes adatot is közöl. A Parlament épületének hossza 268 méter, legnagyobb szélessége 118 méter, a kupola magassága 96 méter, a tetején levő vörös csillag átmérője 3 méter. Az épület alapterülete 17 ezer 745,5 négyzetméter, tíz udvara van, 27 kapun lehet bejutni, 29 lépcső vezet emelethez, 691 helyiséget zár magába. Az országgyűlési teremben 449 ülőhely van a képviselők számára. Mögöttük a páholyokban 62 külföldi és magyar újságíró foglalhat helyet, a külföldi és magyar vendégek részére az első és a második emeleti páholyokban közel 200 helyet biztosítottak. A kongresszusi terem 566 küldöttet fogadhat, karzatai 345 vendégnek adnak helyet. Érdekes, hogy Magyarországon először az Országházban alkalmaztak távfűtést.

Közelesem újra benépesülnek az Országház műemléképületének országgyűlési termében a szék-sorok. Elfoglalják helyüket az új képviselők, akik a következő öt esztendőben sorsunkról, életünkről hazánk fejlődéséről döntenek. Felelőségteljes munkájukhoz egy ország adta szavazatát, egy ország bizalma kíséri tevékenységüket. Az ország első háza jelkép. Vörös csillagos kupolája a szocialista Magyarország szimbóluma. Falai között folyó munka mindannyiunk életének épülését, szépülését, gazdagodását szolgálja. Ez a szép kötet erre is utal, s a kiadó ezzel is köszöni az országgyűlés új képviselőit. Rajtuk keresztül valamennyiünket.

TANDI LAJOS

Lódi Ferenc

Csodálkozol...?

Elszáll a szó, az írás megfakul, az ölelésem lemosod a kádban, a csókom íze sem marad a szádban: fogat mosol és rágyújtasz, s a füst finom hálóján nézel át merengve.

Szemed tükrében ott vagyok talán, meleg tavaknak mosolyában élek, haragjuk bár, akár a penge-élek szabdalni készen várnak már reám. Csodálkozol? A vesztetemet is érzem.

Addig még minden ölelést, gyönyört, jószágot, rosszat élj meg élvezem csak félelmek nélkül, ameddig nekem vagy s aztán: hiányzol. Hasíts, fájdalom, te és én, ki szóra bírtad számát, kimondani, mit mélyek rejtenek, s végigvezetél szakadékok szélén, hátha zuhanok, s azzal is beérem.

Hát nem! A szó, az írás megfakul, az ölelésem, csókom benned ég el s versenyt futok a holnap reményvel. Szemed tükrében ott vagyok tudom. Vigyázz rám mégis, ahogy eddig senki.

A jövő dajkái

Egyáltalán nem magánügy. Hogy egy fiatal lány vagy asszony miként él: fittvet hány ezerféle orvosi jótanácsnak, vagy tudatosan őrzi, védi egészségét. Nem magánügy, hisz leendő anyaként a jövő dajkája, felelős a megszületendő utódokért. A mértéktelen dohányzás és alkoholfogyasztás, a felelőtlen kapcsolatok, a gyakori partnercserék, a szexuális élet egészségügyi tudnivalóiban való járatlanság, a későbbi megfontolt családtervezés hiánya, mind-mind a gyerekek, a későbbi nemzedék egészségét veszélyeztetheti. De a felelőség nem kizárólag az anyáké. A társadalomnak is jó dajkáknak kell bizonyulnia.

Nem mindegy, hogy mennyire „életrevalók” egy ország fiai. De az sem mindegy, hányan vannak. Míg Ázsia, Afrika, Latin-Amerika „a demográfiai atombomba”, a túlnépesedés okozta robbanással küzd, hazánk a kedvezőtlen korösszetétel, az előregedés ellen, a több szülés érdekében volt kénytelen intézkedéseket hozni a hatvanas évek közepétől.

Ismertek már a népesedéspolitikai határozat célkitűzései, rendelkezései, hiszen az égisze alatt elsőként született gyerekek már iskolás korúak. Szüleik fokozott anyagi támogatást kaptak, édesanyjuk akár három évig is odahaza maradhatott velük anélkül, hogy munkaviszonya megszünt volna, vagy teljes jövedelmét nélkülözze volna a család.

Azóta gyökeret vert a köztudatban egy korábban alig ismert fogalom, a családtervezés is: a gyógyszerek elterjedésével lehetővé vált, hogy akkor érkezzen a baba a házhoz, ha felkészültek fogadására, ha örömet okoz érkezése. Ez annak a felismerésnek is bizonyítéka, hogy a gyerekáldás nemcsak a családban áldás, hanem az a társadalomban is. De hogy valóban az legyen, ott is megfelelő körülményeket kell teremteni a jövővénny számára. Fészket, amelyet nem elég szülői érzelmekkel kibélelni. A gyerek világot a társadalomnak, amelybe beleszületik, szintén biztonságossá kell tennie.

Határozatok, törvények, rendeletek óvják, segítik az anyákat és gyermekeiket: anyasági, terhességi és gyermekágyi segéllyel, családi pótlékkal, gyermekgondozási segéllyel járul hozzá az állam a nevelés gondjához. A családjogi törvény szerint állampolgári jog hazánkban, hogy ki-ki a lehetséges legkedvezőbb feltételeket teremtsen meg gyermeke egészséges fejlődéséhez. Az egészségügy is segíti ebben: kiépült a család- és névelési tanácsadó hálózat, a terhességmegszakítást elbíráló bizottság alakult, orvosok százai vállalják, hogy a legkülönbözőbb fórumokon nevelő, felvilágosító előadásokat tartanak. Évek óta már a családi életre is oktatja az iskola a 10—18 éves diákokat,

Milyen eredményre vezetett Csongrád megyében a nagyobb családdá gyarapodás társadalmi szándéka? Dr. Marofka Ferenc nőgyógyász főorvos a városi népfőnőbizottságán számolt be erről. Míg 1973-ban 6 ezer 285 kisgyerek született a megyehatáron belül, 1974-ben 7 ezer 413, egy évvel később 7 ezer 997. A grafikon hullámhegye azonban 1976-tól egyre alacsonyabb. Így aztán, ami országos gond, az még inkább érezhető Csongrád megyében: itt születik a legkevesebb gyerek, sok a vetélések száma és aránya, s az előregedés fenyeget bennünket.

Elégedettek lehetünk-e mindezzel? Senki nem állíthatja, hogy igen, ha csak a számokat fogjuk vallatni, bár a csecsemőhalálozás csökkenéséért elismerés illeti a megye egészségügyét. Ha a mennyiségi mutatók ezt nem is jelzik, mégis csak volt eredménye a nevelő, felvilágosító munkának. „Okosabbak” a mai kismamák. A tanácsadók jóvoltából is nagyobb anyai tudással fölverteze várják és gondozzák gyerekeiket. Sikerült elültetni a köztudatban az anyaság iránti tiszteltet, persze, hogy ez fává terebélyesedik, van tennivaló bőven. A gyes azonban — valljuk be — nem vizsgálzott egyértelműen jól, mint ahogy vártuk volna tőle: elszűrődtek, pesszimizmus veszt erőt a hivatásuktól, munkájuktól, a felnőtt közösségtől hosszabb időre megváltó anyák némelyikén. Sokan állítják, hogy a támogatások ellenére egyáltalán nem felhőtlen a kisgyereket nevelő családok élete: zsúfoltak az orvosi rendelők, drágák a gyermekruhák, nincs elég bölcsődei, óvodai hely és félf, hogy a pedagógiai munka, a szellemi fejlődés rovására megv, hogy az iskolák falai sincsenek gumból.

Világviszonylatban is szinte egyedülálló népesedéspolitikánk: sehol ennyi kedvezményt nem ígérnek a szülő nőknek, mint nálunk. Mégis nagy a távolság a társadalmi szándék, a társadalmi érdek és a családok elszántasága között. Általában egy, esetleg két gyereket mernek vállalni a szülők. Döntésük feliehetően felelőségteljes és megfontolt, úgy érzik, anyai erkölcsi, anyagi fedezetük van, amellyel egy, illetve két gyermeket tudnak fölnevelni tisztességgel, egészségben, önmaguk föladata nélkül.

Mert senki nem állítja, hogy áldozatok, lemondások nélkül lehetne elvezetni akár csak egyetlen kisfiút, kislányt is a felnőtt korig. A szülői hivatás kétségkívül nehéz pályá. Ezért helyes, ha csak az vállalja, aki érzi, képes megfelelni számtalan követelménynek.

CHIKÁN AGNES